

0 Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОКЗ1,ОКЗ2 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя

31 вересня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради
Оксана ЧЕРНИШ

ПРОГРАМА ПРАКТИК

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійна програма «Філологія (прикладна лінгвістика)»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра теоретичної та прикладної лінгвістики

Схвалено на засіданні кафедри
теоретичної та прикладної лінгвістики
28 серпня 2023 р., протокол № 7

Завідувач кафедри

_____ Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

Гарант освітньо-професійної програми

_____ Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

Житомир
2023 – 2024 н.р.

0Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 20 / 2</i>

Програма практик для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 035 «Філологія» освітньо-професійна програма «Філологія (прикладна лінгвістика)» / Укладачі Оксана ЧЕРНИШ, Євгенія КАНЧУРА. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2023. – 20 с.

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 3

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I. Програма навчальної практики.....	5
1. Мета та основні завдання.....	5
2. Зміст практики.....	7
3. Форми та методи контролю.....	10
4. Вимоги до оформлення звіту.....	11
5. Критерії оцінювання практики.....	12
II. Програма комп'ютерно-мовленнєвої практики	13
1. Мета та основні завдання.....	13
2. Зміст практики.....	15
3. Форми та методи контролю.....	16
4. Вимоги до оформлення звіту.....	16
5. Критерії оцінювання практики.....	18
III. Рекомендована література.....	18

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 4

Вступ

Міжнародна наукова співпраця та сучасний стан розвитку інформаційних технологій зумовлюють необхідність створення електронних багатомовних термінологічних словників. Електронний словник є комп'ютерною базою даних, що поєднує закодовані словникові статті, які здійснюють швидкий пошук необхідних слів, з урахуванням морфологічних форм пошуку словосполучень, що надають змогу визначити правильне значення слова під час перекладу. Необхідність електронних багатомовних термінологічних словників зумовлена не лише потребою об'єктивізації досліджень, оптимізації й раціоналізації професійної роботи фахівця, а й зростаючим попитом пересічного користувача на адаптовану об'єктивну достовірну інформацію мовознавчого характеру у вигляді таких словників. Використання електронних багатомовних термінологічних словників надасть доступ до масиву фактичного матеріалу, що сприятиме оптимізації аналітичної роботи фахівців різних спеціальностей.

Проблема створення електронних словників належить до кола інтересів традиційної та комп'ютерної лексикографії. Потреба надати інформацію у стислій лаконічній формі, яка дозволила б систематизувати базові поняття та забезпечити їхню чітку формалізацію, зумовлює поєднання методів, способів і прийомів інформаційної науки та технологій у теорії лексикографії та практиці створення широкого спектра лексикографічних систем. Навчальну та комп'ютерно-мовленнєву практику спрямовано на знаходження шляхів подолання цієї лакуни. Таким чином, електронні багатомовні термінологічні словники є запорукою успішної та якісної міжнародної наукової співпраці.

Таким чином, навчальна й комп'ютерно-мовленнєва практики мають на меті ознайомлення з теоретичними засадами й технологіями укладання електронних багатомовних термінологічних словників та передбачають дослідження мовної системи в усій її повноті і багатоаспектності: лексико-семантична галузь, морфологічна, фонологічна, фразеологічна, словотвірна тощо.

І. Програма навчальної практики

Навчальна практика має на меті збір матеріалів для створення електронних багатомовних термінологічних словників. Створення таких словників передбачає здійснення теоретичних узагальнень та низки лексикографічних робіт, проведення багатокритеріального аналізу лексичної бази для формування реєстру словника, а також уніфікації терміносистеми з дотриманням вимог цілісності, повноти та несуперечливості. Використання багатомовних термінологічних словників фасилітує міжнародну наукову співпрацю та уможливорює здійснення спільних наукових проєктів.

1. Мета та основні завдання

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 5

Навчальна практика є невід’ємною складовою навчального процесу. Під час проходження практики студент використовує знання про термінологічні одиниці різних фахових галузей знань, лексико-семантичні, граматичні та комплексні трансформації, що застосовуються при перекладі фахових науково-технічних та науково-популярних галузевих текстів відповідної тематики, а також їхні жанрові, стилістичні та композиційні особливості. Ці знання забезпечуються фундаментальними дисциплінами, які викладаються протягом першого року підготовки філологів. На практиці передбачено поглиблення набутих знань, закріплення вмінь з навчальних дисциплін, що вже вивчені, отримання випереджальних знань із навчальних дисциплін, що не вивчалися, та формування нових навичок.

Стрімкий розвиток науки та інформаційних технологій вимагає об’єднання та уніфікації наявної наукової інформації на єдиній концептуальній та методико-процедурній основі, що дозволить швидко та якісно здійснювати інформаційно-довідкову, дослідницьку, навчальну та редакційно-видавничу діяльність. Незважаючи на безумовно прогресивний розвиток наукових досліджень у царині таких лінгвістичних дисциплін як комп’ютерна лексикографія та корпусна лінгвістика, до сьогодні все ще не створено єдиного об’єктивного та достовірного доступу до масиву фактичного мовного матеріалу, що нагально необхідний для подальшої наукової роботи фахівців різних галузей. Вище зазначені факти переконливо свідчать про необхідність проведення додаткових досліджень, спрямованих на подолання лакуни у розробці комп’ютерних алгоритмів, програм, систем та технологій для укладання, наповнення та використання електронних багатомовних термінологічних словників. Таким чином, *метою* навчальної практики є укладання лексикографічної бази для створення електронних багатомовних термінологічних словників.

Процес створення електронних багатомовних термінологічних словників є доволі складним, потребує залучення висококваліфікованих спеціалістів у галузі мовознавства й програмування та передбачає вирішення низки **завдань**:

- проаналізувати принципи укладання електронного багатомовного академічного галузевого словника;
- дослідити різновиди електронних багатомовних академічних видань, окреслити їхні переваги та недоліки;
- здійснити теоретичні узагальнення та низку лексикографічних робіт в автоматичному режимі при втіленні та моделюванні електронного багатомовного академічного галузевого словника на комп’ютері;
- здійснити багатокритеріальний аналіз лексичної бази для формування реєстру електронного багатомовного академічного галузевого словника;

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 6

- уніфікувати терміносистеми робочих мов, необхідних для створення електронного багатомовного академічного галузевого словника, з дотриманням вимог цілісності, повноти та несуперечливості;

Виконання цих завдань уможливить створення електронного багатомовного термінологічного словника, що уможливить здійснення інформаційно-довідкової, дослідницької та редакційно-видавничої діяльності, а отже, стане у нагоді фахівцям різних спеціальностей.

Практика включає в себе наступні форми роботи:

- опрацювання теорії щодо лексико-семантичних трансформацій при перекладі фахових науково-технічних термінів та текстів;
- формування лексикографічної бази фахових науково-технічних галузевих термінів;
- виконання звіту.

Під час проходження практики кожен студент самостійно веде щоденник, що відображає його самостійну роботу під час практики. В ньому студенти щоденно працюють над створенням реєстру базової іноземної мови та знаходженні її термінологічних відповідників.

В останній день практики проводиться підсумкова конференція і залік.

Відповідно до поставленої мети, програма навчальної практики зорієнтована на розвиток таких загальних та фахових компетентностей:

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 13. Здатність забезпечувати лінгвістичний супровід інформаційних систем.

У відповідності зі змістом запропонованих завдань, програма спрямована на досягнення таких результатів навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз,

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 7

критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

ПРН 22. Вести інформаційний пошук різними мовами та засобами програмного забезпечення.

ПРН 23. Уміння створювати електронні мовні ресурси: корпуси, словники.

2. Зміст практики

Навчальна практика складається з наступних етапів:

- організаційно-підготовча робота;
- основна робота;
- підсумки навчальної практики.

Тривалість практики – 2 тижні, під час яких студент зобов'язаний виконати всі завдання керівника практики згідно з тематикою основних розділів. Завдання основних етапів практики, оформлення звіту практики, оцінювання результатів проводиться згідно з методичними вказівками до проходження навчальної практики для студентів, які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія (прикладна лінгвістика)».

Проходження навчальної практики з укладання електронного багатомовного термінологічного словника передбачає створення єдиного лексикографічного комплексу.

Першочерговий етап укладання електронного багатомовного термінологічного словника полягає у створенні реєстру. Реєстровим вважається слово, яке пояснюється чи перекладається. Таким чином, під реєстром розуміють сукупність заголовних слів [Троссель, 2015]. Для зручності пошуку відповідної фактичної мовної інформації реєстрове слово, як правило, подається іншим шрифтом, містить позначки з роз'ясненням та перекладом, морфологічний та синтаксичний аналіз, а також додаткову інформацію граматичного та стилістичного характеру. Для пошуку реєстру зазвичай застосовується метод аналогії, класифікації та системного пошуку.

Робота з укладання лексикографічної бази електронного багатомовного термінологічного словника (Electronic Multilingual Terminological Dictionary (EMTD)) провадиться за наступним алгоритмом:

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 8

Алгоритм роботи

1. Проконсультуватися з фахівцем у галузі щодо тематичних ніш відбору лексичних одиниць.

ФІЛОЛОГІЯ	Черниш Оксана Андріївна
ОБЛІК І ФІНАНСИ	Сивак Олена Борисівна
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ (ІТ)	Вакалюк Тетяна Анатоліївна
ІНЖЕНЕРІЯ	Ткачук Андрій Геннадійович
ЕКОНОМІКА	Орлова Катерина Євгеніївна
	Ксендзук Валентина Віталіївна

2. Визначитися з ключовими словами в межах кожної теми.
3. Скористатися міжнародним науковим репозитарієм для пошуку необхідного текстового масиву у вигляді наукових статей (*Див. Scientific articles database*).
4. Сумлінно слідувати критерієм відбору наукових статей для аналізу:

Scientific articles database

1. eLIFE: <https://elifesciences.org/>
2. Google Scholar: <http://scholar.google.com/>
3. CiteSeer^x: <http://citeseerx.ist.psu.edu>
4. GetCITED: <http://www.getcited.org/>
5. Microsoft Academic Research: <http://academic.research.microsoft.com/>
6. Bioline International: <http://www.bioline.org.br/>
7. Directory of Open Access Journals: <http://www.doaj.org/>
8. PLOS ONE: <http://www.plosone.org/>
9. BioOne: <http://www.bioone.org/>
10. Science and Technology of Advanced Materials: <http://iopscience.iop.org/1468-6996/>
11. New Journal of Physics: <http://iopscience.iop.org/1367-2630>
12. ScienceDirect: <http://www.sciencedirect.com/>
13. IJRDO JOURNAL: <https://ijrdo.org/>

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 9

Критерії відбору

Автор	громадянин англомовної країн
Рік публікації	за останні 10 років
Вчене звання	кандидат наук, доцент, професор PhD (Doctor of Philosophy), Associate Professor, Professor

5. Ретельно відбирати термінологічні словникові одиниці. Для доцільності відбору термін повинен вживатися не менше 5 разів у тексті наукової статті. Одноразове використання терміна нівелює його доцільність у досліджуваній тематичній ніші.
6. Вести постійний реєстр словникових одиниць відповідно до тематичних ніш.
7. Знайти відповідник українською, російською та англійською мовою.
8. Проаналізувати лексичну одиницю відповідно до категорії (*див. Категорії іменника, дієслова, прикметника, прислівника, займенника тощо*).
9. Скористатися енциклопедичними джерелами, монографіями та іншими довідковими ресурсами для встановлення значення лексичної одиниці та дистинктивних ознак. Обов'язково вказати джерело інформації, тобто зробити посилання [автор і рік видання, с. ...]. Джерело зазначити у списку літератури (References).
10. Ретельно опрацьовувати термінологічні одиниці та вчасно звітувати про виконану роботу.

Форми та методи організації роботи

а. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) за джерелом інформації:

- *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: обговорення проблемних питань, виконання тестових завдань.

2) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, продуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

б. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 10

- МН1 – вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- МН2 – наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- МН3 – практичні (різні види вправ та завдань, виконання розрахунків, практики);
- МН4 – пояснювально-ілюстративний (передбачає надання готової інформації викладачем та її засвоєння студентами);
- МН5 – репродуктивний, в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
- МН6 – метод проблемного викладу;
- МН7 – частково-пошуковий (евристичний);
- МН8 – дослідницький метод

3.Форми та методи контролю

Оцінка роботи кожного студента залежить від виконаного обсягу і якості роботи. Поточний облік керівника практики припускає систематичне спостереження (відвідування, забезпечення виконання запланованих робіт, консультації) за виконанням завдань практики. У зв'язку із запровадженням рейтингової системи оцінювання знань, кожен студент набирає певну кількість балів за виконання тих чи інших завдань.

Основним методом оцінювання є захист звіту з практики, при цьому враховуються також поточні оцінки за якість виконання наданого завдання (опису зазначеної кількості лексем, внесення відповідної кількості лексем та бібліографічних посилань до бази даних сайту словника. Тому допоміжним методом оцінювання є поточне оцінювання виконання щоденного завдання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне консультування, співбесіда, захист звіту практики;
- *методи письмового контролю*: перевірка якості опису терміну (лексеми), відповідності та валідності джерел, правильності оформлення; перевірка коректного введення лексеми до бази даних, розміщення щоденного звіту в робочому файлі групи, коментарі щодо виявлених помилок в базі даних та інтерфейсі.
- *комп'ютерного контролю*: перевірка дієвості введених даних;
- *методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз, консультації з учасниками групи.

4. Вимоги до оформлення звіту

Під час проходження практики кожен студент самостійно веде щоденник,

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 11

що відображає його самостійну роботу під час практики. В ньому студенти щоденно працюють над створенням реєстру базової іноземної мови та знаходженні її термінологічних відповідників. В останній день практики проводиться підсумкова конференція і диф. залік. Щоденник практики оформлюється за наступним зразком:

ЩОДЕННИК
проходження комп'ютерно-мовленнєвої практики
студента другого курсу
Державного університету "Житомирська політехніка"

_____

прізвище, ім'я, по-батькові

№ з/п	Заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Оцінка	Підпис Керівника

Щоденник вів студент

_____

підпис

_____

прізвище, ініціали

Практику закінчено з загальною оцінкою

_____

оцінка прописом

Керівник

_____

підпис

_____

прізвище, ініціали

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 12

5. Критерії оцінювання практики

Розрахунок рейтингових балів модульного та підсумкового контролю

Досягнення студентів з навчальної практики оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Кількість балів залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Шкала оцінювання

За шкалою	Диф.залік	Бали
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 13

II. Програма комп'ютерно-мовленнєвої практики

Електронні багатомовні термінологічні словники сприятимуть самостійній науково-дослідницькій роботі фахівців різних спеціальностей. Вони уможливають змістовний, точний, логічний та правильний виклад думок, забезпечують доказовість, коректність й доречність уживання термінів. Створення таких словників передбачає здійснення низки лексикографічних робіт при моделюванні словника на комп'ютері та окреслення алгоритму укладання електронного словника.

1. Мета та основні завдання

Під час проходження практики студент використовує знання про термінологічні одиниці різних фахових галузей знань, лексико-семантичні, що застосовуються при перекладі фахових науково-технічних галузевих текстів відповідної тематики, набуті знання з інформаційних технологій та комп'ютерної науки. Ці знання забезпечуються фундаментальними дисциплінами, які викладаються протягом другого року підготовки філологів – прикладних лінгвістів. У комп'ютерно-мовленнєвій практиці передбачено поглиблення набутих знань, закріплення вмінь з навчальних дисциплін, що вже вивчені, отримання випереджальних знань із навчальних дисциплін, що не вивчалися, та формування нових навичок. Комп'ютерно-мовленнєва практика є логічним продовженням укладання лексикографічної бази електронних словників, що відбувається під час навчальної практики студентів 1 року навчання. Тому метою комп'ютерно-мовленнєвої практики є оцифрування систематизованого лексикографічного матеріалу з опертям на набуті знання як з філологічних дисциплін, так і з комп'ютерної науки та інформаційних технологій.

Досвід по створенню електронних багатомовних термінологічних словників слугуватиме робочою платформою у професійній та науковій діяльності фахівців різних галузей. Такий словник є зручним у використанні, уможливорює одночасне опрацювання значного масиву інформації та гарантує якісний продукт.

Автоматизація лексикографічної діяльності є вимогою сьогодення. Вона дозволяє швидко реагувати на зміни вживання лексики у текстах, генерувати тексти з їх подальшим багатократним та різноплановим вживанням, здійснювати теоретичні узагальнення та проводити різноманітну лексикографічну роботу в автоматичному режимі, зокрема створювати обґрунтовану базу лексики певної мови тощо, що у свою чергу допоможе фасилітувати якісну наукову співпрацю.

Процес створення електронних багатомовних термінологічних словників потребує залучення висококваліфікованих спеціалістів у галузі мовознавства й

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 14

програмування та передбачає вирішення низки **завдань**:

- створити автоматизовані банки термінів робочих мов, необхідних для створення електронного багатомовного академічного галузевого словника;
- уніфікувати та впорядкувати величезні масиви фактологічних даних робочих мов для підготовки електронних багатомовних академічних галузевих словників (тезаурусів);
- оцифрувати величезну кількість фактичного лінгвістичного матеріалу, що передбачає процедури сканування, розпізнавання тексту, редагування тексту та виправленні помилок;
- створити відповідну модель даних, структура якої дозволяє відобразити структурно-семантичні зв'язки між реєстровими одиницями;
- здійснити процедуру парсингу, що полягає у створенні лексикографічної бази даних;
- здійснити трансформацію лексикографічної системи у віртуальний об'єкт, що функціонує з використанням мережі та будується за багаторівневою архітектурою з основним принципом для побудови технологією Web-сервісів.

Виконання цих завдань уможливить створення електронного багатомовного термінологічного словника, що уможливить здійснення інформаційно-довідкової, дослідницької та редакційно-видавничої діяльності, а отже, стане у нагоді фахівцям різних спеціальностей.

Відповідно до поставленої мети, програма комп'ютерно-мовленнєвої практики зорієнтована на розвиток таких загальних та фахових компетентностей:

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 15

різних стилів і жанрів.

ФК 13. Здатність забезпечувати лінгвістичний супровід інформаційних систем.

У відповідності зі змістом запропонованих завдань, програма спрямована на досягнення таких результатів навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

ПРН 22. Вести інформаційний пошук різними мовами та засобами програмного забезпечення.

ПРН 23. Уміння створювати електронні мовні ресурси: корпуси, словники.

ПРН 26. Створювати веб-контент інтерфейсів програмного забезпечення.

2. Зміст практики

Комп'ютерно-мовленнева практика складається з наступних етапів:

- організаційно-підготовча робота;
- основна робота;
- підсумки навчальної практики.

Тривалість практики – 2 тижні, під час яких студент зобов'язаний виконати всі завдання керівника практики згідно з тематикою основних розділів. Завдання основних етапів практики, оформлення звіту практики, оцінювання результатів проводиться згідно з методичними вказівками до проходження навчальної практики для студентів, які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія (прикладна лінгвістика)» .

Проходження навчальної практики з укладання електронного багатомовного термінологічного словника передбачає створення єдиного лексикографічного

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 16

комплексу. На основі укладеного під час навчальної практики 1 курсу реєстру, відбувається створення електронного термінологічного словника, а саме:

Перший етап створення електронного багатомовного термінологічного словника полягає у пошуці відповідників [Морковкін, 1994; Гордієнко, 2010].

Другий етап передбачає структурування словника, яке може здійснюватися у декілька способів: абетково-гніздовий, ідеографічний, систематичний тощо. Найпоширенішим є абетково-гніздовий спосіб, коли у словниковій статті подається як ключове слово, так і похідні слова, а терміни розміщуються під реєстровим словом за алфавітом. Саме цей спосіб плануємо застосовувати при укладанні електронного багатомовного термінологічного словника.

3. Форми та методи контролю

Оцінка роботи кожного студента залежить від виконаного обсягу і якості роботи. Поточний облік керівника практики припускає систематичне спостереження (відвідування, забезпечення виконання запланованих робіт, консультації) за виконанням завдань практики. У зв'язку із запровадженням рейтингової системи оцінювання знань, кожен студент набирає певну кількість балів за виконання тих чи інших завдань.

Основним методом оцінювання є захист звіту з практики, при цьому враховуються також поточні оцінки за якість виконання наданого завдання (опису зазначеної кількості лексем, внесення відповідної кількості лексем та бібліографічних посилань до бази даних сайту словника. Тому допоміжним методом оцінювання є поточне оцінювання виконання щоденного завдання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне консультування, співбесіда, захист звіту практики;
- *методи письмового контролю*: перевірка якості опису терміну (лексеми), відповідності та валідності джерел, правильності оформлення; перевірка коректного введення лексеми до бази даних, розміщення щоденного звіту в робочому файлі групи, коментарі щодо виявлених помилок в базі даних та інтерфейсі.
- *комп'ютерного контролю*: перевірка дієвості введених даних;
- *методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз, консультації з учасниками групи.

4. Вимоги до оформлення звіту

Під час проходження практики кожен студент самостійно веде щоденник, що відображає його самостійну роботу під час практики. В ньому студенти щоденно працюють над створенням реєстру базової іноземної мови та знаходженні її термінологічних відповідників. В останній день практики

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 17

проводиться підсумкова конференція і диф. залік. Щоденник практики оформлюється за наступним зразком:

ЩОДЕННИК
проходження навчальної практики
студента першого курсу
Державного університету "Житомирська політехніка"

_____

прізвище, ім'я, по-батькові

№ з/п	Заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Оцінка	Підпис Керівника

Щоденник вів студент

_____

підпис

_____

прізвище, ініціали

Практику закінчено з загальною оцінкою

_____

оцінка прописом

Керівник

_____

підпис

_____

прізвище, ініціали

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 18

5. Критерії оцінювання практики

Розрахунок рейтингових балів модульного та підсумкового контролю

Досягнення студентів з навчальної практики оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Кількість балів залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Шкала оцінювання

За шкалою	Диф.залік	Бали	За шкалою
A	Зараховано	90-100	A
B	Зараховано	82-89	B
C		74-81	C
D	Зараховано	64-73	D
E		60-63	E
FX	Не зараховано	35-59	FX
F	Не зараховано	0-34	F

III. Рекомендована література

1. Електронний багатомовний термінологічний словник. Electronic Multilingual Terminological Dictionary (2022) <https://my-words.pp.ua/admin>.
2. Hartmann, R.R.K. & James, G. (1998). *Dictionary of Lexicography*. London: Routledge. 176p.
3. Kuprijanov, E.V. (2014). Electronic dictionary classification as problem of modern computer lexicography. *Visn. Khark. nats. un-tu imeni V.N. Karazina. Ser. Filolohiia*. № 71. S. 29-33.
4. Jackson H. Words and their meaning / H. Jackson. – NY: Longman, 2005. – 279 p.
5. Leonhard Lipka An Outline of English Lexicology Lexical Structure, Word Semantics, and Word-Formation Max Niemeyer Verlag Tübingen 1992

ОЖитомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 19

Додаткова література

1. Bejant, H. 2000. Modern Lexicography. Oxford: Oxford University Press.
2. Burchfield, R. (ed.) 1987. Studies in Lexicography. London: Clarendon Press.
3. Hartman, R.K. (ed.). Lexicography: Principles and Practice. New York: Academic Press.
4. Jackson, H. 1988. Words and their Meaning. London and New York: Longman
5. Kurath, H. 1961. The Semantic Patterning of Word. Washington
6. Landau, S.I. 1989. Dictionaries: the Art and Craft of Lexicography. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Lyons, J. 1963. Structural Semantics, Oxford: Oxford University Press.
8. Sebeok, T.A. (ed.) 1963. Current Trends in linguistics. Vol 1. The Hague: Mouton
9. Singh, R.A. 1982. An Introduction to Lexicography. Mysore: CIIL.
10. Zgusta, L. 1971. Manual of Lexicography. The Hague: Mouton.

Література з апробації цифрового лексикографічного проєкту:

1. Chernysh O. Electronic Dictionary Characteristic Features // The 14th International youth conference – Perspectives of science and education || (January 17, 2020) SLOVO\WORD, New York, USA. 2020. – P. 102-106.
2. Chernysh O. The use of electronic dictionaries in the language classroom // Academic Research and Innovation: Conference Proceedings of the 1st International Conference, January 13-15, 2021. Dallas, USA, Primedia elaunch LLC, P. 30-33.
3. Tetiana M. Nikitchuk, Tetiana A. Vakaliuk, Oksana A. Chernysh, Oksana L. Korenivska, Liudmyla A. Martseva, Viacheslav V. Osadchy Architecture for edge devices for diagnostics of students' physical condition // / Joint Proceedings of the Workshops on Quantum Information Technologies and Edge Computing (QuaInT+doors 2021), Zhytomyr, Ukraine, April 11, 2021. Edited by Serhiy O. Semerikov. (CEUR-WS.org). P. 45-56. Режим доступу: http://ceur-ws.org/Vol-2850/paper3.pdf?fbclid=IwAR07pfZxdn27U4_BlQTiB4Xz77iovcZGbzQlzyboD1Sc2DP0CGY5wfKBrzE (Scopus)
4. Vakaliuk T., Osova O., Chernysh O. Using information and communication technologies for the formation of linguodidactic competence of future foreign language teachers // Information Technologies and Learning Tools, 2021. Vol. 82. № 2. P. 77-92. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3868/1784> (WoS)
5. Вакалюк Т.А., Черниш О.А. Макроструктура електронного багатомовного термінологічного словника // Науковий вісник Міжнародного

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.02/5/ 035.00.1/Б/ОК31,ОК32- 2022
	Екземпляр № 1	Арк 20 / 20

гуманітарного університету. Серія «Філологія». – 2020. – Вип. № 46 (2020). – С. 63-66.

6. Вакалюк Т.В., Черниш О.А. Аналіз електронних тлумачних словників з інформаційних технологій // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М.Пантюк, А.Душний, І.Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 31. Том 3. – С. 74-84.

7. Вакалюк, Т. А., Черниш, О. А., & Сивак, О. Б. (2021). Жанр «Словникова стаття». Нова філологія, 1(81), 60-65. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-81-1-9>

8. Черниш О.А. Особливості створення електронного багатомовного академічного галузевого словника / О.А. Черниш // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологічна» : збірник наукових праць / укладачі : Н.В. Бардіна, О.А. Жаборюк, М.І. Зубов. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – Вип. 40. – С. 141-144.

9. Черниш О.А. Особливості сучасної лексикографії // Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов» (25 січня 2021 р.) / Ред. колегія: М.Я. Оленяк (відп. ред.), Д.Є. Ігнатенко (заст. відп. ред.). Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2021. С. 129-132.

10. Черниш О.А., Могельницька Л.Ф. Електронний багатомовний термінологічний словник у навчальній практиці майбутніх прикладних лінгвістів / О.А. Черниш, Л.Ф. Могельницька, Є.О. Канчура, О.Б. Сивак // Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), 2022. – № 4 (9). – С. 355-365.